

FöretagarFörbundet

FöretagarFörbundets stimulanspaket

55 miljarder för att rädda jobben

juni 2009

55 miljarder - så räddar vi flest jobb

Sammanfattning

Hur ska Sverige kunna möta lågkonjunkturen på bästa sätt? Sedan hösten 2008 har den frågan debatterats intensivt, både i Sverige och i vår omvärld. I den här rapporten kommer vi med en rad förslag som visar hur Sverige kan dämpa effekten av den globala krisen. Rapporten är en uppföljning av det stimulanspaket FöretagarFörbundet lade fram förra året.

Till skillnad från i vårt första stimulanspaket sätter vi i denna rapport en tydlig budgetram. Vi utgår här från Konjunkturinstitutets kalkyler om hur stora ofinansierade stimulanser som behövs för att dämpa den mycket kraftiga inbromsningen i ekonomin. Totalt handlar det enligt KI om 55 miljarder kronor.

FöretagarFörbundet vill att den ram KI sätter upp ska användas till enkla och generella åtgärder som snabbt gör det möjligt för både företag och offentlig sektor att behålla sin personal. Den viktigaste åtgärden vi föreslår är därför en sänkning av arbetsgivaravgifterna med drygt 50 miljarder kronor.

- Prioritering ett: **Sänk arbetsgivaravgiften med 7,22 procentenheter.** Innebär en lättnad på cirka 50 miljarder kronor, som direkt minskar kostnaden för att behålla anställda.

Finns pengar över efter det att arbetsgivaravgiftssänkningen genomförs bör överskjutande belopp användas till åtgärder för att säkra småföretagens finansiering.

- Prioritering två: **Säkra småföretagens finansiering.** Bättre villkor för privata riskkapitalinvesteringar i småföretag och maximalt utnyttjande av Almi:s utlåningskapacitet. Förläng inbetalningstiden för moms, källskatt och arbetsgivaravgifter, så att de betalas senare än i dag. Säkra lån åt svenska småföretag från Europeiska Investeringsbanken.

Vill Regeringen av någon anledning inte genomföra vare sig arbetsgivaravgiftssänkningen eller våra förslag för säkrad finansiering anser FöretagarFörbundet att politikerna bör prioritera antingen momssänkningar, ökade underhållsutgifter eller andra långsiktigt bra reformer, som slopat sjuklöneansvar för arbetsgivaren de första 14 dagarna.

- **Sänk byggmomsen.** Om antalet arbetslösa i byggsektorn, trots ROT-avdraget, ökar alltför kraftigt bör en tillfällig momssänkning genomföras.
- **Satsa på underhåll av Sveriges infrastruktur.** Utnyttja lågkonjunkturen för att underhålla Sveriges infrastruktur. Underhållet av infrastrukturen är i dag eftersatt jämfört med andra länder i Europa.
- **Slopa sjuklöneansvaret de första 14 dagarna.** För att hålla nere arbetslösheten vill vi även se andra reformer som gör det mindre riskabelt att behålla anställda. Arbetet med att skapa ett sjuklönesystem som innebär mindre risk för mindre företag måste därför sättas högst upp på regeringens agenda.

Bakgrund

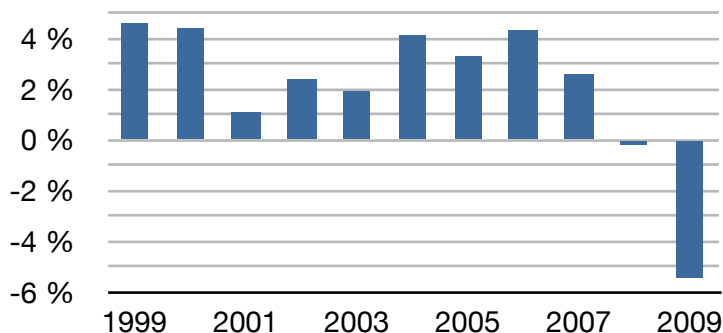
Den globala ekonomiska krisen har slagit hårt mot Sverige, och särskilt då mot landets export- och byggindustri. Det kraftiga efterfrågebortfallet har tillsammans med finanskrisens effekter på företagens finansiering gjort att produktionen minskar kraftigt och att arbetslösheten stiger i snabb takt. Det är troligt att den kris vi nu är inne i blir värre än 90-talskrisen.

Regeringen har hittills varit relativt försiktiga när det gäller direkta, fiskala stimulansåtgärder för att dämpa nedgången. Man har valt att prioritera budgetdisciplin och penningpolitik som medel för att möta krisen. Samtidigt är det tydligt att penningpolitiken nu nått vägs ände, även om ytterligare en liten stimulans effekt kan fås genom att låta "tryckpressarna rulla", (jmf. "quantitative easing").

Det statliga Konjunkturinstitutet (KI) gör samma bedömning vad gäller behovet av ytterligare stimulanser i den svenska ekonomin. Så här resonerar KI i sin senaste bedömning av konjunkturläget (juni 2009):

"För att utvecklingen på arbetsmarknaden inte ska bli ännu svagare behövs en expansiv finanspolitik med ytterligare ofinansierade åtgärder om 45 miljarder 2010 och 10 miljarder 2011."

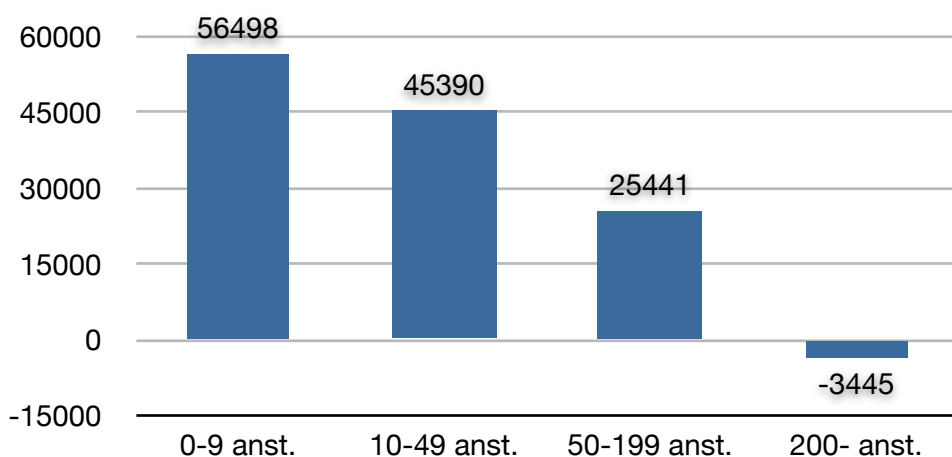
BNP-utveckling 1999-2009 (2009 KI:s prognos)

FöretagarFörbundet vill i denna rapport dels redovisa vilka åtgärder vi vill se vidtagna inom den budgetram som KI föreslår. Vi vill också prioritera mellan våra egna förslag.

Att se till att finanskrisens effekter begränsas är inte bara viktigt för småföretagen som särintresse. Småföretagen har till mycket stor del legat bakom de senaste årens sysselsättningsökning. Alla nettoarbetstillfällen som skapats i Sverige de senaste åren har tillkommit i de små och medelstora företagen. För att hindra att arbetslösheten ökar kraftigt är det därför viktigt att se till att småföretagen kan behålla så många anställda som möjligt under konjunkturedgången.

Förändring antal anställda efter företagsstorlek (2003-2007)

Källa: SCB/FDB (2008)

Småföretagen är även den grupp företag som släpar efter i konjunkturen mest. De är ofta mer lokala till sin natur. Det gör i sin tur att effekterna av en internationell ekonomisk kris tenderar att träffa dem senare. Det finns med andra ord tid kvar för att dämpa finanskrisens effekter på de minsta företagen, även om industriproduktionen stoppat upp samtidigt som exportindustrin redan börjat varsla anställda i stor skala.

50 miljarder:

Sänk arbetsgivaravgiften med 7,22 procentenheter

En sänkning av arbetsgivaravgifter och egenavgifter med 7,22 procentenheter ger en rejäl kostnadsminskning för att behålla anställda, samtidigt som bortfallet av skatteintäkter förblir hanterbart för staten. Att sänka arbetsgivaravgiften för att minska sysselsättningseffekterna av krisen kan troligtvis vara mycket effektivt. I hela västvärlden är det ett etablerat faktum att det är mycket svårt att justera lönerna nedåt i dåliga tider. Istället minskar företag och offentlig sektor i regel antalet anställda för att kontrollera sina kostnader när intäkterna minskar.

Just att företagen tvingas minska antalet anställda är samtidigt socialt och ekonomiskt destruktivt. Den outnyttjade kapaciteten i ekonomin ökar, samtidigt som rädslan för att förlora arbetet gör att människor skjuter upp planerade investeringar och inköp, vilket ytterligare minskar efterfrågan i ekonomin, vilket i sin tur gör att fler blir arbetslösa. Den som är arbetslös kan dessutom lätt bli fast i ett mer permanent utanförskap, något vi såg efter 90-talskrisen i Sverige.

I ett land med mycket hög skattenivå, som Sverige, kan det därför vara en bra idé att förlägga sänkningar av skatten på arbete till dåliga tider. Det gäller särskilt som den nuvarande regeringen har en uttalad ambition att sänka skatten på arbetskraft. Företagen får på så vis råd att behålla sina anställda i större utsträckning, i och med att kostnaden för att anställa sänks samtidigt som vi går in i en lågkonjunktur.

Budgetmässigt innebär sänkningen en skattelättnad på cirka 1,5 procent av BNP, eller ett intäktsbortfall på cirka 50 miljarder kronor netto för de offentliga finanserna. Det skulle innebära en signifikant stimulans, som går direkt till att hålla sysselsättningen uppe.

Tabell 1: Sänkning av arbetsgivaravgifter / egenavgifter

	1 procentenhets sänkning	7,22 procentenhets sänkning
Intäktsbortfall (miljarder kr)	6,96 miljarder	50,25 miljarder
Andel av BNP (procent)	0,2%	1,5%

Tillsammans med de befintliga lättnaderna för ungdomar och tidigare långtidsarbetslösa skulle en generell sänkning göra det billigare att behålla anställda. Hur mycket billigare? För ett företag med tre anställda med en genomsnittlig lön på 25 000 kronor i månaden skulle sänkningen innebära en besparing på cirka 65 000 kronor om året, eller nästan tre månadslöner.

Tabell 2: Effekt av sänkning sett till antalet anställda

	Lönesumma per år	Dagens avgift	Ny avgift	Betald avgift	Ny betald avgift	Besparing
1 anställd	300 000	32,42 %	25,20 %	97 260	75 600	21 660
2 anställda	600 000	32,42 %	25,20 %	194 520	151 200	43 320
3 anställda	900 000	32,42 %	25,20 %	291 780	226 800	64 980

Sänkningen tillfaller alla företag, inte bara en viss bransch eller storlekskategori. Det gör den enklare att administrera och genomföra. Dessutom undviks de snedvridande effekter som kan bli följderna av riktade insatser. Att större företag får lägre kostnader gynnar även indirekt de mindre företag som fungerar som deras underleverantörer.

Tabell 3: Sysselsättningseffekter

Sysselsättningspost	Antal anställda
Antal anställda i näringslivet	3 175 200
Ökning av antal anställda (1,65 %)	52 295

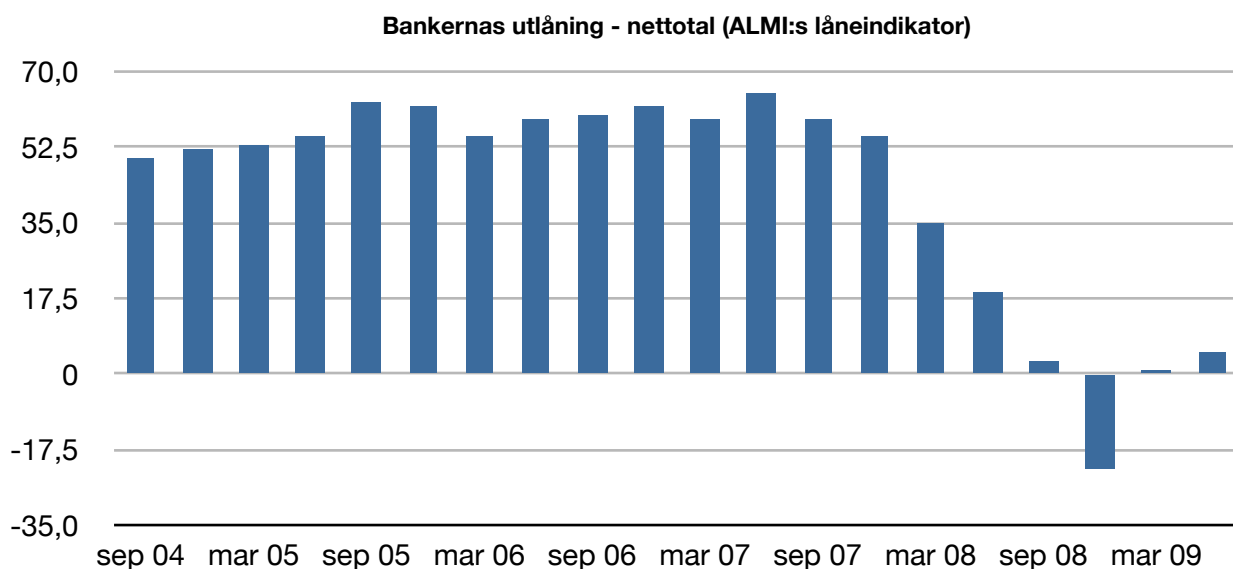
Enligt våra beräkningar skulle vårt förslag rädda eller skapa cirka 50 000 arbetstillfällen. Det är dock troligt att fler arbetstillfällen kan räddas av sänkningen, då vår beräkning inte skiljer på skapandet av nya arbetstillfällen och räddandet av befintliga dito. I praktiken är det troligt att det är betydligt "billigare" för staten att rädda ett befintligt arbetstillfälle jämfört med att skapa ett nytt.

Fem miljarder:

Säkra småföretagens finansiering

Med de fem miljarder som återstår av de ofinansierade stimulanser Konjunkturinstitutet förordar vill FöretagarFörbundet i första hand stärka upp småföretagens finansieringssituation.

När nu finanskrisen är ett faktum är det inte överraskande att bankernas utlåning till småföretagen minskar kraftigt. Dels är bankerna oroad över sin egen ställning, samtidigt som de känner att de har svårt att bedöma kreditvärdigheten hos småföretag när de ännu inte vet hur den inrullande lågkonjunkturen kommer att slå. Regeringen har hittills gjort ett bra jobb när det gäller att säkra det finansiella systemets stabilitet i Sverige. Svenska banker verkar samtidigt mindre exponerade mot den amerikanska kreditkrisen än bankerna i många andra länder, men samtidigt har osäkerheten kring de svenska bankernas exponering i Baltikum medfört en extra osäkerhet på den svenska kreditmarknaden. Det enda större misslyckandet i krishantering har hittills varit utformningen av den nya statliga bankgarantin.

Men även om fler banker går in i bankgarantin ändrar det inte det faktum att utlåningen till företag minskat kraftigt, något t.ex. ALMI:s låneindikator tydligt visar. Effekten kommer lyckligtvis dämpas något av den återställda förmånsrätten, men det kommer med största sannolikhet bli allt svårare att få nya lån för de flesta småföretag. Det riskerar i sin tur att leda till att fler småföretag slås ut av krisen, vilket ytterligare späder på den negativa konjunkturspiralen.

Därför vill vi se åtgärder som dels fortsätter att stödja banksystemets stabilitet, dels underlättar för småföretagen att klara sin finansiering utan banklån. Här nedan ger vi våra förslag. Observera att de kvarvarande fem miljarderna inte behöver spridas ut över samtliga dessa åtgärder (vissa, som bättre tillgång till EIB-lån är budgetneutrala), utan att vi inte ser det som ett problem om politikerna själva avgör vilken åtgärd som passar situationen bäst.

Alternativ ett: Inför ett riskkapitalavdrag

När bankerna inte lånar ut blir det ännu viktigare att komma åt det "informella riskkapitalet", det vill säga människors undanstoppade pengar. FöretagarFörbundet föreslår därför att det införs ett riskkapitalavdrag för fysiska personer som tecknar sig för nyemissioner för aktier i noterade småbolag.

Skattereduktionen om fyra procent på bundet riskkapital avräknas på den egna skatten. Avdraget sker årligen över en period om 5 år totalt för insatsen blir avdraget 20 procent. Avdraget är maximerat till 100 000 kronor under tidsperioden. Juridisk- eller enskild person kan inte samtidigt vara både tagare och givare i detta system.

Träder aktiebolaget/tagaren i konkurs inom fem år från inbetalningsdagen erhåller långgivaren full avdragsrätt (20 procent minus gjorda avdrag) på investerat kapital utan reduktion på avdraget för kapitalförlust. Sker en frivillig likvidation eller avyttring med vinst inom femårsperioden skall skatteavdraget återbetalas. Aktieutdelning och realisationsvinst beskattas som kapital efter femårsperioden.

Genom avdraget kan de stora tillgångar som finns utanför banksystemet mobiliseras för att hjälpa småföretagen genom lågkonjunkturen.

Alternativ två: Förläng uppbördstiden för moms, källskatt och arbetsgivaravgifter

Att vara tvungen att betala in moms på fakturor som ännu inte är betalda kan allvarligt skada ett litet företags likviditet. Det problemet har regeringen tagit fasta på, och därför infördes från 1 januari 2008 kvartalsvis redovisning av moms för småföretag. När nu småföretagens likviditet sätts på prov ytterligare vill FöretagarFörbundet att staten ytterligare förbättrar villkoren för inbetalning av moms, källskatt och arbetsgivaravgift.

Genom att flytta inbetalningsdatum från den 12:e till den 30:e (i samma månad som i dag) får småföretagen en betydande lättnad i kassaflödet. En sådan reform kan också införas relativt snabbt, så att effekten blir att färre småföretag går under när lågkonjunkturens effekter gör sig kända.

Alternativ tre: Använd Almi maximalt för att lindra kreditkrisen

Almi är i dag en viktig kompletterande aktör på den svenska kreditmarknaden för småföretag. Regeringen tilldelade nyligen Almi två miljarder extra till sin småföretagsutlåning. FöretagarFörbundet vill nu att Almi:s utlåningskapacitet snabbtreds, och att Regeringen sedan tilldelar Almi den maximala mängd utlåningsmedel som organisationen kan hantera. I den utsträckning organisationen kan stärkas snabbt utan signifikant försämring av verksamhetens kvalitet bör även medel tillskjutas för att expandera utlåningskapaciteten. Även om Almi inte kan ersätta bankutlåningen, och även om Almi-utlåning har problematiska aspekter konkurrensmässigt, kan mängden i grunden välfungerande företag som slås ut av kreditkrisen minskas om regeringen agerar kraftfullt för att göra Almi till ett vapen mot företagsutslagning. Det är dock viktigt att andelen medfinansiering från bank som Almi kräver kraftigt sänks eller slopas helt, då det nu är svårt att få nya lån från banken.

Alternativ fyra: Säkra lån åt svenska småföretag från Europeiska Investeringsbanken

Nyligen tillkännagavs att Europeiska investeringsbanken (EIB) ska använda 30 miljarder euro för att hjälpa småföretag med finansiering. Ett välkommet beslut i kristider. Men i dagsläget är det inga svenska banker som samarbetar med EIB - och följaktligen kan inga svenska småföretag ansöka om pengarna.

FöretagarFörbundet ser det som självklart att Sverige, som är nettogivare till EU, ska ha samma rättigheter som andra medlemsländer. De krispengar som delas ut via Europeiska investeringsbanken har som syfte att öka småföretagarnas konkurrenskraft, och om inte svenska småföretagare kan ta del av dem snedvrids konkurrensen.

FöretagarFörbundet vill därför att den svenska regeringen säkerställer att EIB skaffar en lokal intermediär till sina Globallån i de förhandlingar som just nu pågår.

Alternativa förslag:

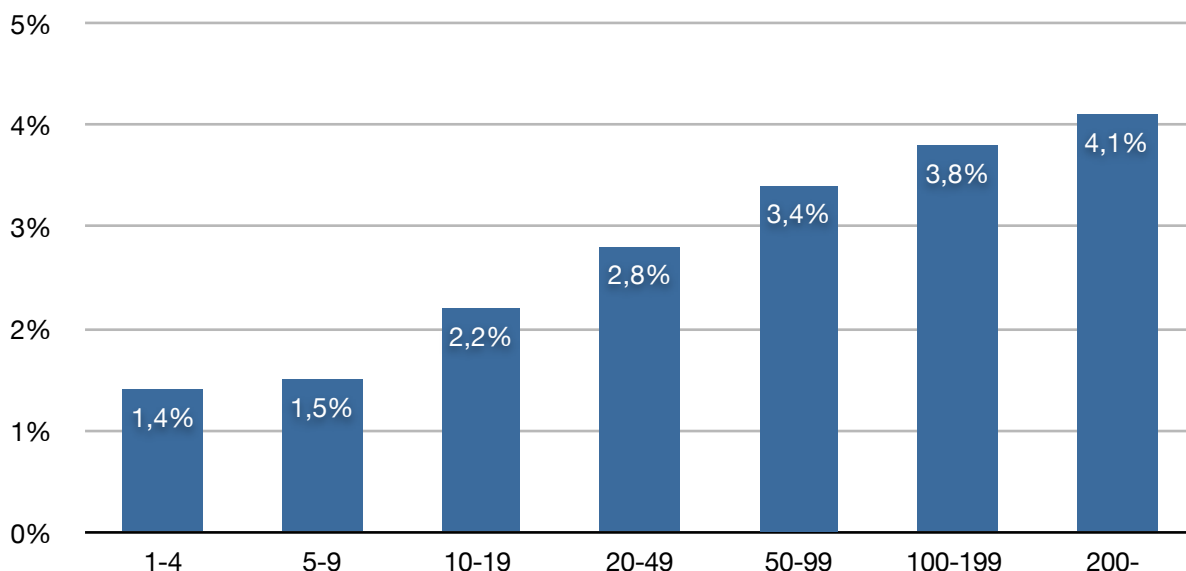
Sänkta arbetsgivaravgifter och finansieringsåtgärder är naturligtvis inte de enda åtgärder som är möjliga för att möta krisen och snabba på återhämtningen. Vill regeringen av någon anledning inte genomföra vare sig arbetsgivaravgiftssänkningen eller våra förslag för säkrad finansiering bör de prioritera andra möjliga områden. FöretagarFörbundet vill här peka på möjligheter som exempelvis momssänkningar, ökade underhållsutgifter eller andra långsiktigt bra reformer, som slopat sjuklöneansvar för arbetsgivaren de första 14 dagarna.

Alternativ åtgärd 1:

Slopa arbetsgivarens sjuklöneansvar de första två veckorna

En annan mer långsiktig reform som minskar risken med att anställa, eller för den delen med att behålla existerande anställda är en reform av arbetsgivarens sjuklöneansvar. FöretagarFörbundet föreslår i stället för dagens system, där en anställds sjukfrånvaro kan skapa stora kostnader, ett system som premierar hälsosamma arbetsplatser genom lägre gruppförsäkringspremier.

Gruppbaseade försäkringspremier, kombinerat med en modifierad självrisk för det enskilda företaget är nödvändigt, då olika grupper av företag har drastiskt olika sjukfrånvaro. Som diagrammet nedan visar skiljer sig sjukfrånvaron åt drastiskt mellan olika grupper av arbetsgivare. Särskilt de minsta företagen har mycket låg sjukfrånvaro, medan större företag dras med betydligt större frånvaroproblem.

Sjukfrånvaro i privat sektor efter arbetsställets storlek, fjärde kvartalet 2007. Källa: SCB / KS

Skillnaden mot dagens system blir framför allt att slumpfaktorn, som är mycket stor när det gäller anställdas sjukdom i små företag, minskas. Att en anställd blir förkyld eller bryter benet kan få stora finansiella konsekvenser i ett litet företag, utöver alla de kostnader som kommer av att företaget måste ta in en vikarie för att ersätta den som är borta från arbetet. I dag kan småföretag välja att ta ut en försäkring mot sjukfrånvaro. Det innebär samtidigt ytterligare krångel och kostnader. Särskilt den extra administrativa börda det innebär att hantera ytterligare en försäkring är knappast något småföretagen behöver.

Beroende på exakt hur premierna i de olika försäkringskategorierna sätts kan budgeteffekten anpassas till det rådande ekonomiska läget.

- Ett alternativ är här att helt och hållet finansiera systemet. Varje enskild grupp företag får då helt och hållet bära kostnaden för sin egen sjukfrånvaro.
- Vill staten istället göra det mer attraktivt att anställa personer med högre sjukfrånvaro kan den välja att underfinansiera systemet, eller att helt överföra det till Försäkringskassan.

Alternativ åtgärd 2:

Byggbranschen - Sänk byggmomsen tillfälligt

Om arbetslösheten i byggsektorn ökar ännu snabbare än väntat kan ett mer kraftfullt komplement till det återinförda ROT-avdraget vara en generell sänkning av byggmomsen. En tillfällig sänkning till en lägre moms nivå skulle göra det betydligt lönsammare för alla aktörer att satsa på de byggprojekt som snabbt kan igångsättas. Storleken på sänkningen bör anpassas till arbetslösheten i byggsektorn. Tillfälliga momssänkningar tillämpas just i t.ex. Storbritannien för att möta lågkonjunkturen.

Sverige har redan i dag tre separata momssatser. Att flytta över byggsektorn till samma moms nivå som livsmedelsbranschen skulle vara ett kraftfullt sätt att stimulera både nyinvesteringar och ökat underhåll av befintliga hus. Sverige har ett stort behov av underhåll även utanför den grundläggande infrastrukturen, särskilt i de bostäder som byggdes under miljonprogrammet.

Alternativ åtgärd 3:

En allmän upprustning av Sveriges infrastruktur

Sverige har under lång tid halkat efter jämfört med andra länder när det gäller investeringar i grundläggande infrastruktur. En lågkonjunktur i byggsektorn kan därför vara ett bra tillfälle att investera i en generell upprustning av befintlig infrastruktur.

FöretagarFörbundet tror dock inte på stora nya satsningar på t.ex. bostadsbyggande eller infrastruktur, då planerings- och tillståndsprocessen betyder att projekten troligen kommer igång för sent för att få avsedd stimulerande effekt. I dag är det

mycket vanligt att projekt tar årtal att planera. Långdragna överklaganden kan dessutom fördröja projekten ytterligare. Istället för att starta nya projekt bör Sverige därför satsa på att ta igen det underhållsunderskott som byggts upp genom att Sverige under lång tid investerat en relativt låg andel av BNP på underhåll av befintlig infrastruktur.

Tabell 4: Underhållsinvesteringar som andel av BNP:

Land	Andel av BNP (procent)
Schweiz	1,7
Italien	1,31
Nederländerna	0,98
Finland	0,93
Genomsnitt EU	0,83
Belgien	0,82
Spanien	0,77
Österrike	0,73
Norge	0,68
Frankrike	0,66
Irland	0,58
Sverige	0,49
Tyskland	0,46
Storbritannien	0,43
Portugal	0,22

Uppgifter framtagna av NUTEK visar att Sverige under tidsperioden 1994 till 2006 investerat en låg andel av BNP jämfört med andra europeiska länder i underhåll av grundläggande infrastruktur.

Satsningar på underhåll av infrastruktur kräver betydligt mindre planering än nya projekt, och kan inte överklagas eller fördröjas politiskt på samma sätt. Därför kan en satsning på att underhålla Sveriges infrastruktur komma igång tillräckligt snabbt för att minska arbetslösheten i byggbranscherna.

Källa: NUTEK:s årsbok 2008, genomsnitt 2004-2006